

H. C. Müller og »Færöernes Fiskefauna«

Eftir Jákup Sv. Joensen.

INNGANGUR

Hans Christopher Müller var föddur í Tórshavn 1. september 1818. Hann var sonur sýslumannin Rasmus Müller og seinnu konu hansara Sigge Joensdatter úr Nólsoy.

Í 1839, 20 ára gamal, var H. C. Müller settur hjálparsýslumaður hjá pápanum, og í 1843 varð hann sýslumaður í Streymoy, búsitandi í Tórshavn. Í 1852 varð hann valdur í lögtingi, og var hann lögtingsmaður í 28 ár, skiftandi fyri Norð- og Suðurstreymoy. Í landstinginum og fólkatinginum sat hann í 30 ár tilsamans. Í 1869 varð hann útnevndur til postavgreiðslumann í Havn. Umframt var hann í mong ár umboðsmaður fyri Det Forenede Dampskibs Selskab. Eisini var hann stjóri fyri Föroya Sparikassa. Hann varð dannebrogsglaður í 1874 og riddari av dannebrog í 1890.

H. C. Müller giftist 2. desember 1852 við Maren Christine f. Olsen, dóttir skómakarin Sören Olsen í Havn og Christine Marie Hentze, dóttir próst Hentze á Sandi. Og áttu tey 7 börn.

Jólamorgun 1897 doyði H. C. Müller, 79 ára gamal.

H. C. Müller hevði stóran áhuga fyri dýralívinum her á landi. Um fuglin læt hann í 1862 prenta »Færöernes Fuglefauna med Bemærkninger om Fuglefangsten«. Á 78 blaðsíðum skrivur hann her um 124 fuglaslög í Föroyum. Av hesum vóru 24 ikki nevnd áður sum föroyskir fuglar. Danskí fuglafrøð-

ingurin *Finn Salomonsen* (1935, bls. 12) sigur tað vera framúrskarandi upplýsingar, sum Müller letur prenta í 1862. Verkið er eisini umsett til týskt og prentað í *Journal f. Ornithologie* í 1869 við viðmerkingum av F. Droste. Eisini eftir 1862 helt Müller á við at granska og savna upplýsingar um fuglalívið í Föroyum. Nógvar upplýsingar sendi hann saman við fuglaskinnum og -eggum til enska fuglafröðingin H. W. Feilden, sum í árunum 1872—1893 lét prentað 12 rit um föroyskar fuglar. Tað sum Müller skrivaði niður um fuglar frá 1862 til hann doyði í 1897, varð givið út í 1901 av Knud Andersen: *Sysselmand H. C. Müller's haandskrevne Optegnelser om Færøernes Fugle; i Uddrag*.

H. C. Müller skuldi vera frálíkur grindamaður. Sum sýslumaður hevði hann nógv at gera við drápið og skiftið. Í 1883 skrivaði hann um grindadráp í Föroyum: *Whale-Fishing in the Faroe Isles* (16 bls.). Greinin fekk virðislön á millumlanda fiskivinnuframsýning í Edinburgh í 1882. Í 1884 kom á prent H. C. Müller: *Oplysninger om Grindfangsten paa Færøerne*. Í hesum riti, ið er 30 bls., gevur Müller gott yvirlit yvir grindir, ið eru deyðar í árunum 1584—1883. Umframt finna vit her upplýsingar um grindalóggávu, rakstur, dráp, skiftið og mangt annað. Sama árið lét Müller eisini prenta »*Oplysninger om Döglingefangsten paa Færøerne*«, har hann á 25 blaðsíðum umtalar fongin av döglingi í 1584—1883.

Umframt tað, ið komið er á prent eftir H. C. Müller, liggur eftir honum eitt handrit um föroyskar fiskar, sum vit loyva okkum at prenta. Handritið eitur »*Færøernes Fiskefauna*«, og á fyrstu blaðsíðu stendur: *Et Forsøg paa en Optælling af de ved og paa Færøerne forekommende Fiskearter, forsaavidt disse hidtil ere iagttagne, med Bemærkninger om disses Forekomst, m. v.* Handritið er dagsett p. t. Kjöbenhavn d. 16de November 1868. Seinni er tó árstalið strikað yvir. H. C. Müller er við öðrum orðum farin undir at skriva handritið í november 1868, meðan hann var staddur í Köbenhavn. Í fleiri ár frammundan hevði H. C. Müller sent nógv fiskaslög til Kjöbenhavns Universitets Zoologiske Museum, so har hevði hann góð

líkindi at skriva um hesar fiskar. Har hevur hann eisini verið í sambandi við teir báðar professorarnar, Japetus Steenstrup og Chr. F. Lütken, sum ivaleyst hava styðja og hjálpt honum við arbeiðinum. Japetus Steenstrup var professari á lærda háskúlanum í Köbenhavn 1846—1885. Chr. F. Lütken starvaðist á Zoologisk Museum frá 1852 og varð professari aftaná Steenstrup í 1885—1899. Saman við handritinum hjá Müller er varveitt eitt skriv við yvirskriftini »Nogle foreløbige Optegnelser om Færöernes Fiske, nedskrevne til Brug for Hr. Sysselmand Müller«. Hetta skriv, 7 folioblaðsíður stórt, er dagsett Februar 1864, Universit. zoolog. Museum. Einkí navn stendur undir, men er tað helst skrivað av Chr. F. Lütken. Í greinunum »Korte Bidrag til nordisk Ichthyographi« (I—VIII (1876—92), hevur Lütken eisini skrivað ymist um föroyskar fiskar, og hevur hann flestu av hesum upplýsingum frá Müller og teimum fiskum, hann sendi niður.

Sum nevnt varð handritið hjá Müller byrjað í 1868, men væl er skoytt uppí seinni. Seinasta dato, ið nevndur er, er 9. november 1894, ella 3 ár áðrenn H. C. Müller doyði.

Av H. C. Müller er prentað:

- 1862: Færöernes Fuglefauna med Bemærkninger om Fuglefangsten.

Videnskabelige Meddelelser fra den naturhistoriske Forening i Kjöbenhavn for 1862.

- 1869: Sama umsett til týskt við viðmerkingum av F. Droste. Journal f. Ornithologie.

- 1883: Whale-Fishing in the Faroe Isles.

Fish and Fisheries. International Fisheries Exhibition in Edinburgh 1882.

- 1884: Oplysninger om Grindefangsten paa Færøerne.

Vidensk. Medd. naturh. Foren. f. 1883 Kjöbenhavn.

- 1884: Oplysninger om Döglingefangsten paa Færøerne.
Sama.
- 1901: K. Andersen: Sysselmand H. C. Müller's haandskrevne
Optegnelser om Færøernes Fugle; i Uddrag.
Vidensk. Medd. naturh. Foren. f. 1901 Kjöbenhavn.

FÆRØERNES FISKEFAUNA

af

H. C. Müller

Et Forsøg

paa en Optælling af de ved og paa Færøerne forekommende Fiskearter, forsaavidt disse hidtil ere iagttagne, med Bemærkninger om disses Forekomst, m. v.

Af

H. C. Müller

p. t. Kjöbenhavn d. 16de November 1868*).

G.

Mugil septentrionalis Gunth?

Den nordiske Multe. Universitetsmuseet har et Par Gange modtaget Exemplarer af en Multe — rimeligviis den ovennævnte Art — fra Færøerne.

Trigla gurnardus Lin.*Knurhane, færösk Knurheani.*

Denne Fisk er ikke saa ganske sjælden, og jeg har faaet flere Exemplarer af den, som jeg har nedsendt til Universitetsmuseet. — Den fanges hyppigt naar der trækkes Vaad efter Sei, men benyttes ikke.

*) er yvirstrikað í handritinum.

G.

Cottus bubalis Euphr.

Dværgulke; langtornet Ulk. Fær.: *Ulk.*

Ulke ere ganske almindelige Fiske ved Færøerne, men om denne Art er ligesaa hyppig eller hyppigere end den følgende har jeg ikke havt Leilighed til at overbevise mig om.

De holder sig fornemmelig inde ved Landet paa Klippebund, som altid er bevoxet med Tang, og jeg veed intet Exempel paa at de ere fiskede paa dybt Vand, f. Ex: 10 Favne og derover.

De benytes ikke.

Cotus scorpius. Linn.

Almindelig Ulk. Fær.: *Ulk.*

Om denne gjælder det samme som om foregaaende Art.

G.

Triglops Pingelii. Rhdt.

Denne Fisk der ikke var kjendt saa langt mod Syd, har jeg 2de Gange nedsendt til Universitetsmuseet. Det ene Exemplar blev fundet i en Torskemave.

Aspidophorus cataphractus. Lin.

Den europæiske *Pandserulk*, findes ikke sjælden i Torskemaver, men paa anden Maade veed jeg den ikke at være forekommen. Den er nogle Gange bleven nedsendt til Universitetsmuseet.

Sebastes norvegicus. Cuv.

Rödfisk, fær.: *Kongafiskur*, er en ganske almindelig, men bliver sjælden benyttet, endskjönt den er en velsmagende Fisk. I Vinteren 1865—66, blev den i tusindviis kastet op paa Stranden af Brændingen ved vestlig Storm.

Hvis *Sebastes viviparus* Vir., hvoraf eet Exemplar er nedsendt fra Færøerne til Universitetsmuseet, er en forskjellig Art, hvad vel endnu er uvist, maa denne ogsaa opføres blandt de ved Færøerne forekommende Fiske.

I Maaned 1875 fik jeg af Handelsmand Samuel Jacobsen Kollefjord en Mængde Unger af en Kongefisk som var fanget ved Kollefjord, og som vare blevne trykkede ud af Fisken, ned i en lille, med Vand forsynet Klippehulning, i hvilken Ungerne strax svømmede omkring.

Gasterosteus aculeatus. Linn.

Den trepiggede Hundesteil; Fær: *Kombikkeja*.

Denne Fisk forekommerr saavel i Indsøer, flere Hundrede Fod over Havets Overflade, som om Sommeren i Damme ved Stranden der om Vinteren beskylles af Brændingen. I Havet sees den derimod ikke, ligesom de heller ikke paa de anførte Steder forekommer i saadanne Stimer som jeg har seet den (eller *Gast. pingitius*) i Kanalerne i Kjöbenhavn. Större Individer med stærk rödfarvet Gjellehud og Bug sees hyppig.

Om *Gast. pungitius*, den lille Hundesteil ogsaa forekommer paa Færøerne, har jeg endnu ikke undersøgt nærmere.

Hundesteilen har jeg undertiden fundet at være meget plaget af Bændelorm.

Spinachia vulgaris. Cuv.

Den almindelige Tangsnarre er oftere nedsendt fra Færøerne til Universitetsmuseet, og er derfor formodentlig ikke sjælden i Tangen ved Kysterne.

Brama Rayi Bl.

Rays Havbrasen, er engang nedsendt til Universitetsmuseet.

Sidst i Mai 1894 fik jeg et Exemplar tilsendt fra Norderøerne. Den var 17½ Tom Lang fra Snudespiden til Enden af Halefinnen. Sidelinien er ikke synlig.

G.

Scomber scombrus Lin.

Makrel, Fær: *Makrelur*, angives af Landt at være fanget ved Færøerne; mig er den ikke forekommen, förend d. 14de October 1873, da jeg fik et frisk Exemplar fra Nybo ved Haldersvig 11¹/₂ Tom langt. Den 11te August 1875 fangedes et enkelt Expl., c. 11" langt ved Dörgning i Skaalefjord.

Caranx vulgaris. Lin.

Stökker, er engang nedsendt fra Færøerne i 2 Exemplarer.

Lampris guttatus. Brün.

Den draabeplettede Glandsfisk, er bleven fanget paa Bordö og nedbragt til Kjöbenhavn i Sommeren 1835; den havde en Længde af 3' 8" og veiede o. 80 pund.

I de sidste Dage af November 1867 fangedes et Exemplar i Qvalvig. Da jeg den 7de Desember modtog den var den aabnet og flækket, Indvoldene udtagne og beströet med Salt, den veiede da 110 pund, havde en Længde af 3' 9", Brede 2', Tykkelse 9¹/₂". — Dens Vægt har naturligviis været meget mere i frisk Tilstand, jeg antager, med Indvolde, mindst 130 pund. Den blev fanget henad Aften i Mörkningen idet den svømmede inde paa grundt Vand, hvor en Mand vadede ud til den og ledte den iland. — Fangeren forsikrer at den havde varmt Blod og ingen Tarme. I Måven fandtes Næb af Blæksprutter, som jeg tilligemed selve Fisken har indsendt til Universitetsmuseet. Leveren var meget mör og feed. Fisken havde en smuk lyseröd og violet Farve overalt, som tabte sig snart efterat den var fanget.

En gammel Mand i Thorshavn, N. Skaale, har fortalt mig at han i Sommeren 1811 fandt en stor Fisk, der veiede flere Lispund, flydende paa Skaalefjord. Han skar et Stykke af den, og bragte det til Thorshavn, hvor han tilböd en paa Havnen liggende Skipper det som betalte ham 16 Skilling for

Pundet, idet han sagde at Fisken kaldtes for Lax. — Det har altsaa været en Lampris guttatus.

I 1852 fandtes en Lampris levende paa Land paa Sandet i Qualbö.

1872, 20de Septbr. fangedes en L. g. i Skaalefjord, ved at den havde indviklet sig i et Sildegarn. Jeg overlod Dr. Willemoes — Suhm, fra München, som var nærværende her, Fisken, og har af ham erholdt følgende Oplysninger: Vægt 76 pund, Længde 99 Decimeter (Fod) Brede 52 Decim. (Fod) Tykkelse 16 Decim. (Fod). — I Maven fandtes Næb af Mange Cephalopoder (Blæksprutter). Uden paa Maven vare agame Nematoder (Rundorme) indkapslede, og i Chylustarmen 2 Expl. af Cestode (Bændelorm).

Scomberox Camperii Lac.

Makreljedden, er 2 Gange nedsendt fra Færøerne.

Belone rostrata. Fab.

Hornfisk. Uagtet jeg ikke selv har faaet denne Fisk paa Færøerne, tvivler jeg ikke paa at den forekommer oftere ved Sunderö, efter Hr. pens. Landchirurg Nolsöe's Udsagn, som selv har faaet den der og spist den.

Trachypterus vogmarus. Valens.

Den nordiske Vogmær, har jeg tre Gange nedsendt til Universitetsmuseet, foruden at afdöde Etatsraad Reinhardt har beskrevet et fjerde Exemplar som han havde erholdt herfra i Sommeren 1828. Alle 4 Exemplar bleve fangede levende paa Stranden hvor de vare rendte op. —

Det af de ovennævnte Exemplarer som jeg sidst har faaet i Hænde blev fanget den 18de Mai 1868 af Johan Berentsen Strænder, vesten for Ragtange, hvor den rendte ind imellem Skærene og strandede först paa et Tangskjær. Den var saa

mör, at da den blev halet paa Land, revnede Hovedet, hvorfor det blev skaaret af. — Den var 7' 6" lang 1' 3 $\frac{1}{2}$ " bred foruden Rygfinnen som var 5 $\frac{1}{2}$ " altsaa tilsammen Brede 1' 9"; Halen 8" lang 1' 1" bred med 8 Straaler. Brystfinnerne 10 Straaler; Hovedet 9" langt.

Den 15. August 1879 rendte et Expl. paa Land i Thorshavn 4 F. 7 T. lang.

Den 3 Juli 1880, een i Qvalvig, 6 F. 7" lang 14" bred foruden Rygfinne.

Den 13 Juli 1880 fandtes et Exemplar i halvdöd Tilstand flyden paa Argevig. Længde 5 F. 14" Bredde 12".

21 Juni 1886 rendte en paa Land under Skandsen, c. 5 Fod. Ved samme Tid laae en Expl iblandt Tangen i Arge.

22. Mai 1887 fandtes en rendt paa Land vesten for Ragtangen. Den havde ligget længe paa Stranden förend den fandtes. 5 F. 6 $\frac{1}{2}$ " lang 12" bred foruden Rygfinne.

G.

Gymnetus grillii. Lind. ?

Sildetusken. Af denne Fisk erholdt jeg i Sommeren 1852 et 12 Fod langt Exemplar som var rendt paa Land i Vaag paa Bordö. Det blev sendt til Universitetsmuseet, hvor dets Skelet nu er opstillet.

Gunellus vulgaris. Cuv.

Den europæiske Tangspræl. Fær: *Tearabrosma*. Den opholder sig nær Landet paa ringe Dybde under Stene og Tangbuske. Man finder den lettest ved indtraadt Ebbe, men den er ikke let at fange da dens overordentlige Smidighed kommer den tilgode og den forstikker sig oftest i en eller anden lille Klöft hvor man ikke kan naae den, eller ogsaa at den naaer Söen.

Tangsprællen er Teistens (*Uria grylle* L.) kjæreste og næsten eneste Föde. Da denne fugl sjælden opholder sig inde i dybe Fjorde, men derimod hyppig sees at søge sin Föde ved Havsiderne og i Sunde hvor Strømmen løber frit, paa indtil 15 Favne Vand, slutter jeg deraf at Tangsprællen kun undtagelsesvis opholder sig inde i Fjorde hvor ingen Ström er, og at den ei heller findes paa dybere Vand end 15 Favne.

Denne Fisk benyttes ikke.

G.

Carelophus Strömii Kr:
til Universitetsmuseet.

har jeg 3 Gange nedsendt
Atter i August 1889.

Anarrhicas lupus. L.

Den almindelige Sölv. Fær: *Stajnbujtur*. Den opholder sig altid paa Bunden paa stenet og ujævn Klippebund og fiskes aldrig paa Sandbund. Den forekommer saavel tæt ved Land som paa større Dybde, og Fiskeren er temmelig sikker paa at naar han kommer paa ujævn Steenbund, faar han een eller flere Stajnbujtar. — Den er meget hyppigere nu end forhen, men mulig ligger Aarsagen deri at den tidligere ikke blev synderlig benyttet, endskjönt dens Kjød er godt, hvorimod den nu ansees for et særdeles godt Agn for Torsk paa Langliner, (Bakker.), og derfor altid føres til Land. Naar man har faaet den ind i Baaden, maa man være varsom da den bider slemt, og endog efterat halsen er overskaaren paa den kan bide haardt.

Om der er flere Arter af denne Slægt ved Færøerne er mig endnu ubekjendt.

Cyclopterus Lumpus Lin:

Havpadde, *Steenbid*, *Kvabso*; Fær: *Rognkjelse*. Denne Fisk forekommer almindelig i Sunde og Bugter hvor der er liden eller ingen Ström. Den fanges ikke og man faaer den kun naar man kan overraske en Svartbag (*Larus marinus*) naar denne har fisket den i Stranden. —

Der skjelnes imellem Rödrognkjelse som er Hannen og Graa-rognkjelse, som er Hunnen. Den første har delicat Kjöd, den anden derimod ikke.

Liparis Montagui Do. antages ialmindelighed for at være Ungen af Rognkjelsen; den faaes hyppigt paa Tang, som skjæres til Gødning op af Söen.

Lophius piscatorius. Lin.

Den almindelige Havtaske. Fær: *Havtaska*. Denne Fisk er godt kjendt og fanges undertiden, ikke for Nyttens Skyld da den aldrig benyttes, men fordi den er let at fange naar den gaaer oppe i Vandskorpen, thi man kan da, uden at den søger at undvige, roe med en Baad hen til den og hugge en Jernkrog i den.

G.

Salmo Salar Linn.

Lax. Færöesk *Laxur*, skal efter Landt forekomme, men jeg har ingen personlig Erfaring derom.

Salmo eriox? Linn.

Graalax. Denne Fisk findes ved Færøerne, dog troer jeg ikke den er tilstede i noget stort Antal.

Jeg har havt enkelte Exemplarer af den til en Vægt af 7 Pund. Dens Kjöd er guult eller hvidagtigt.

Den 29de Juni 1874 fangedes eet Expl. i Nout, paa Thors-havns öster Vaag. Den var 27 Tommer Lang (24" fra Hale-finnens Ende til Öiets Bageste Rand og 3" fra Öiets bageste Rand til Snudespidsen; Höiden tæt foran Rygfinnen 5 1/2") Vægt 7 1/2 Pund.

Salmo trutta Linn.?

Hvidörred. Fær: *Eirie*, er den almindeligste af Færøernes Laxe-

fiske. I Juli Maaned holder den sig i Söen ud for Elvene, og naar Regnveir derefter indtræffer gaaer den op i dem; hvor den parvis søger Steder til at lægge sine Rogn under store Stene i Elven, eller hvor der er Huller under Bakkerne paa Elvens Sider. — Man kan da tage den med Hænderne, naar man forsigtig nærmer sig til den med Haanden, indtil man med et fast Greb kan faa Fingrene sammen om dens Gjæller.

I September søger den Havet igjen efter endt Legetid. Naar den kommer fra Havet er den sølvblank, men denne Farve taber den under Opholdet i det ferske Vand.

Den fanges, forinden den gaaer op i Elvene, saavel i Garn som med Vaad men fiskes da sjelden med Krog. Under dens Ophold i Elvene bliver den fordetmeste taget med Hænderne naar Vandet falder i tört Veir, ligesom den ogsaa da fanges i Garn og stanges med Jern.

Dens Kjöd er ligt Laxens.

Salmo fario Linn.?

Laxörred. Fær: *Sujl.* Denne Fisk opholder sig stadig i Elve og Indsöer og søger saavidt jeg veed, aldrig Havet. Idetmindste er jeg vis paa at fra mange Indsöer hvor den opholder sig i Mængde er det en Umulighed for den at komme til Söen. Den naaer næppe en Störrelse af over 2 Punds Vægt; — Den fiskes ialmindelighed paa Krog med Regnorm til Madding. Dens Kjöd er hvidt. —

Den er meget søgt som Madding for Rödtorsken og overhovedet for Smaatorsk, og ansees ligesaa god dertil som Silden.

Omtrent i Aaret 1845 fangede nogle unge Personer endel Örredyngel i Elven i Kollefjordsdalen, som de bragte i en Spand med Vand op paa Brekken og satte i Tjödnen langs hvilken Veien fra Kollefjord til Leinum gaaer. Circa 20 Aar senere bragte nogle andre Personer endel smaa Örreder til

samme Tjödn, der ikke har noget større Vandløb, enten til eller fra. Man mærkede ikke noget til at der senere fandtes Örreder i Tjödnen. I Sommeren 1886 saae en Mand som passerede forbi Tjödnen en stor Örred som stod inde ved Bred den. Dette blev rapporteret til en engelsk Tourist, Mr Roberts, som opholdt sig i Leinum for at fiske i Leinumvatn. Mr Roberts begav sig strax til Tjödnen og fiskede en Dag uden Resultat, hvorpaa han drog længere nord paa Öen for at fiske. — Leinum Mænd vilde dog forsöge om de ikke kunde fange den örred som var seet. Med et Garn begave de sig til Tjödnen Natten mellem d. 30' og 31' Aug. 1887. I förste Dræt fik de 2 Örreder, som de efter at have forsögt et Par Dræt til uden Udbytte, sendte til Thorshavn for at sælge. Jeg maalte og vejede dem. Den ene var $36\frac{1}{2}$ Tom lang, 15 T bred $24''$ i Omkreds og veiet 23 Pund, den anden var 30to lang $7\frac{1}{2}$ T br. $17''$ i Omkreds, veiet 11 P. — Jeg conserverede Hovedet og Indvoldene af den störste i Spiritus og overlod Roberts det. Han har tilskrevet mig: The authorities at South Kensington definitively pronounce the big trout to be *Salmo fario* and consider it to be one of the finest Specimens on record. It arrived safely in England, and was cut up well, only the colours were somewhat discharged by the spirit in which it was placed.

Aarsagen til at der kun fandtes 2 Örreder i Tjödnen formener jeg at være den, at de Fiske aarlig have fortæret deres egen Yngel.

Salmo alpinus Lin.? Færöesk: *Sujl*.

Denne Fisk som jeg antager for en egen Art, findes saavidt mig bekjendt kun i een Indsö, Leinum Vatn kaldet. Den er hyppig stærkt rød under Bugen. Imidlertid er den röde Farve ikke fast, men taber sig f. Ex: naar man sætter Fisken i Spiritus.

Det er en Selvfölge at Bestemmelsen af de færøske Laxeformer er aldeles provisorisk og kun begrundet paa et Skjön. Jeg har kun villet antyde hvilke af de i »Danmarks Fiske« beskrevne

Arter de ved Færøerne forekommende Former have forekommet mig at ligne meest.

Mallotus arcticus: Fabr.

Lodden, er nedsendt fra Færøerne, men er en Sjældenhed her.

I Foraaret 1870 har den været i Sundet mellem Strömö og Österö. Saaledes er den f. Ex. i Qvalvig bleven kastet paa Land af Uveir i Masser. — Den har endog svømmet op i Udlobet af den store Elv, hvorfra jeg fik sendende 4 Exemplarer.

G.

Scopelus borealis L.

Laxesild, har jeg kun 2 Gange seet, og sendt til Universitetsmuseet. Det ene Exemplar fandtes opkastet paa Land; det andet fangedes i Vaad tilligemed *Clupea sprattus*.

Clupea harengus. Lin.

Sild. Fær: *Sild*:, forekommer i betydelig Mængde i Havet omkring Færøerne.

I Slutningen af Juli nærmer den sig Landet og gaaer da ind i Fjordene men gaaer om Natten da det dog endnu er lyst, i tætte Stimer ind langs Landet paa den ene Side af Fjorden, og ud igjen paa den anden Side. Den fanges da i Garn og med Vaad indtil hen i September, da den forsvinder fra Landet. Dog fanges enkelte *Sild* hele Aaret rundt.

I de Fjorde som ere aabne imod Syd f. Ex. Skaalefjord, Kollefjord, Kalbaksfjord og Qvalvig er silden mindre, sjelden større end 6 a 7" s Længde, hvorimod den i de Fjorde der vender imod Nord, saasom Fundingsfjord og især Sundet mellem Strömö og Österö, norden for den smalle Deel af samme, ialmindelighed forekommer dobbelt saa stor.

Den færöske *Sild* er af en udmærket Beskaffenhed og kan

sættes i Lighed med den flamske Sild naar den er rigtig behandlet. Dette er ikke besynderligt, thi Hollænderne fange den flamske Sild omkring Shetlandsøerne og paa samme Tid som Silden opholder sig paa Havet ved Færøerne. St Hansdag (24de Juni) er den første Dag i Aaret da Hollænderne udsætte deres Garn.

Man skulle tro at det kunne lønne sig at drive Sildefiskeri ved Færøerne paa samme Maade som det drives ved Shetlandsøerne og Scotland, med Drivgarn, da Silden vist er ligesaa talrig omkring Færøerne, thi det hænder ikke sjælden at Fiskerne træffe paa Stimer ude paa Havet, hvorefter de kunne øse Silden ind i Baaden med Øsekar; men rimeligvis har den stærke Strøm ved Færøerne afskrækket de shetlandske Fiskere som aarlig fiske Torsk omkring disse Øer, fra at forsøge Drivgarnsfiskeri som de udøve omkring deres egne Øer i stor Udstrækning.

Medens Silden om Dagen holder sig ude paa Dybet, kommer den undertiden op i Vandskorpen i tætte Stimer som benævnes »Sildavea«, og man seer da en stor Mængde Fugle beskæftigede med at fiske, navnlig Maagerne: *Larus marinus*, *argentatus*, *fuscus* og *tridactylus*, medens Rovmaagerne, *Lestrtris catarractes* og *parasiticus* atter frarøve disse endel af den gjorte Fangst. Lomvier, Alker og Lunder ere ivrigt beskæftigede med at fiske paa deres Viis og Torsken kommer op fra Havbunden for ogsaa at faae sin Andel af Byttet.

Clupea sprattus. Nill.

Brislingen, *Hvasild*, Fær: *Smaasild*, forekommer paa lignende Viis som *Cl. harengus*, og ligesaa talrig.

Den benyttes kun til Agn for Torsk og fanges til dette Brug, dels med Vaad, dels med Ketsere naar Stimerne sees i Vandskorpen. *Brislingen* er fornemmelig Lomviens (*Uria troiles*) Føde, ialtfald den Føde som den tilfører sine Unger.

Scomberesox Camparii Lac: *Den nordiske Makrelgjedde*.

Denne Fisk forekommer undertiden. I Slutningen af September 1891 fik jeg et Explr fra Saxen.

Gadus morrhua Linn.

Torsk, Kablian, Fær: Toskur.

Denne Fisk afgiver Færøernes vigtigste Erhvervskilde. Den fiskes overalt, dog i forskjellig Mængde og Qvalitet, efter de forskjellige Localiteter og Aarstider hvor og naar den fiskes, saavel tilhavs som inde i de dybeste Fjorde.

Svabo meddeler i sine Indberetninger 1782 følgende Forklaring i denne Henseende:

»Torsken faaer, efter Aarstiden forskjellige Navne, nemlig:
A. *Vaarfiskur*, som igjen faaer Navn af:

- a. *Torrafiskur*, det er, den som fiskes fra Slutningen af Januar til Slutningen af Februar og undertiden noget længere. Den er feed og stor og slaarer sjælden ganske feil. Af denne laves den bedste Törfisk, da Luften da er reen og kold. Dens Middelvægt er mellem 10 og 16 Pund, enkelte indtil 36 Pund. — Den er ikke lige stor alle Aar, men sædvanlig feed. (Vægten maa forstaaes om Fisken efter at Hovedet er afskaaret og Rygbenet udtaget indtil Gadboret, 3: flækket. HCM.)
- b. *Den egentlige Vaarfisk* mærkes gjerne først vestenfor og fiskedes i forrige Tider fra først i Marts til Slutningen af April, og naar den fiskedes over den Tid var den meget mager. Først i Mai begiver den sig ind i Fjordene og Bugterne og kaldes da *Summarfiskur* og fanges i Mængde. Vaarfisken kommer nordenfor 14 Dage senere end vestenfor og mærkes større og federe, dog skal Veirliget have en ikke liden Indflydelse paa denne Vandring. (Almindelig Vaarfisk veier efter min Erfaring 8 Pund, flækket, pr. Stk.

H. C. Müller). Fra det første den kommer til Landet mærkes den ikke saa feed som Torrafisk eller den Fisk der staaer paa Mede. Den største Deel af denne Fisk kaster Rogn paa denne Tid.

B. *Landfiskur* er Sommerfisk, der efterat have kastet Rogn søger ind paa Fjordene og fiskes undertiden i Mængde. Efter dette 100 Aars Erfaring kunde man regne at dette Fiskeri indtræffer hvert 10de eller 12te Aar paa eet eller andet Sted. 5 a 6 Miil nordenfor Landet skal en stor Mængde Sommerfisk, stor og fed have staaet 2 Gange i de sidste 50 Aar. Landfisken er meget mager. Den magreste Sommerfisk kaldes *Landslaanir*.

C. *Höstfiskur*. Den staaer gjerne om Hösten inde i Fjorde paa lav Grund, og skal naar den indtræffer, have det forskjelligt fra Sommerfisken at jo længere den staaer inde, jo federe er den.

D. *Miafiskur*: den fisk som paa alle Aarets Tider staaer og opholder sig paa Medene. Man finder i dens Mave Krabber, Söestjerner m. v. Dette Fiskeri var fordum vigtigere end nu, da den desuden er knap halv saa stor som för, hvilket rimelig har sin Grund ei alene i en ideligere Sögn, men især i at man bruger smaa Kroge, hvorved endog Yngelen opfiskes.

Nabbafiskur kalder man naar Fisk ikki villig bider, uagtet den kan være tilstede i Mængde. — *Ujslands-Toskur* fanges undertiden imellem den anden, og den skal være graa og smallere end den sædvanlige.«

For nogle Aar siden fiskede Skolelærer Lützen midt i Nolsöfjorden paa 40 Favne Vand en Landslaan i hvis Mave fandtes en stor Rotte.

Engang bragte en engelsk Skipper mig det forreste Led af Tommelfingeren, med Neglen paa, af et Menneske som han havde fundet i Maven paa en Rødtorsk, fisket nær Thorshavn. Samtidig laae et Orlogsskib paa Rheden. Mulig er en Sömand kommen til Skade, og Stykket kastet overbord, det syntes at være afhugget paa skraa af et skarpt Instrument.

En gammel 4 Skilling gemmer jeg, som fundet i en Torskemave; ligeledes en Steen af Störrelse som et lille Hönseæg af Maven paa en Landslaan, fisket ved Thorsvig. Stenen, som er glat afsleben, oval, er ikke af færösk Stenart.

12 Febr 1894 slog en stor mager Torsk paa Land paa Östrevaag her i Byen af Brænding. I dens Mave fandtes 11 Murt ($\frac{3}{4}$ Aar gammel Seieyngel) som tildels vare levende, alle nylig slugte.

Gadus aeglefinus L.

Kulleren. Fær: *Hujsa*, kommer i Februar Maaned ind til Landet og søger kun Sandbund, hvor den holder sig til Slutningen af Marts, for at lege.

I denne Tid fiskes den i rigelig Mængde, sædvanlig paa 30 Favnes Dybde, og flere Baadslastninger kunne föres hjem til en Bygd om Dagen. — En Baad med 8 Mand kan fiske indtil 800 Stykker om Dagen, men Baaden kan heller ikke före mere naar Fisken er over Middelstörrelse. Den er dog ikke hvert Aar tilstede i lige Mængder, og ofte udebliver den ganske.

Om Sommeren og især om Efteraaret fiskes unge Hyser inde i Fjordene.

Den blev forhen ikke virket til Handelsvare, men hvad der ikke benytttes ferskt ophænges til at vindtörre til eget Forbrug. Nu derimod saltes endel, for at virkes til Klipfisk ligesom Torsk, Langer og Brosmer.

I Sommeren 1869 (Juli og udefter) fiskedes en Mængde af store Hyser, men mager, flere Steder, fornemmelig udfør Saxen og imellem Mjovenæs og Østnæs.

Ligeledes i Sommeren 1887.

G.

Gadus minutus Linn?

Glysen. Denne Fisk skal efter Opgivende af forhenværende Landchirurg N. Nolsøe, være fanget af ham med Fiskestang iblandt Sei. Fisken var 6 a 7 Tom. lang. Et daarligt Exemplar afleveredes i 1876 til Museet af Hr. Stud. Hammershaimb. D. 25. Mai 1887 fangedes et Expl. af *Gad. min.* med Langline af Toftemand. Fisken var 8to lang. Man kan trykke Rognkornene ud af den: Dens Legetid er altsaa Foraaret.

Gadus Esmarkii Nilss., hvoraf et Exemplar blev nedsendt til Museet i Foraaret 1873.

1 Expl af *Gadus Esmarkii* Yngel blev i August 1889 taget fra en Lunde ved Fleining paa Nolsøe.

Gadus (Merlangus) potassou Risso. (*melanostomus* Nilss.) Af denne ikke tilforn ved Færøerne iagttagne Form nedsendtes i Foraaret 1873 et Expl. til Museet.

Merlangus carbonarius Linn.

Sei. Fær: *Sajur* findes i uhyre Mængde. —

Yngelen kaldes *Murt*, den eetaargamle Sei om Sommeren: *Summarsajur*, den toaargamle *Vetursajur* og saa fremdeles indtil den har naaet sin fulde Størrelse, da den kaldes *Upsi*.

Murten fisken ialmindelighed ikke undtagen til Agn for Torsk, uagtet den er en meget velsmagende og lækker Fisk.

Fangsten af den aargamle Sei er den vigtigste. Efter St.

Hansdag begynder man at fiske den da den holder sig tæt ved Landet paa Tangbund. Den fiskes da meest ved Dyrkning : medens een Mand roer Baaden sidder 4 a 5 Mennesker agter i den, hvert med sin Fiskestang som holdes i en Stilling der tillader den at slæbe efter Baaden i Vandet, hvorhos der gives Stangen en Bevægelse fremad og tilbage. Agnet bestaaer af et Stykke af Fiskens hvide Bug, der tilskjæres i Form af en lille Sild. — Den fiskes ogsaa paa »Sejaberg« hvor man staaer paa Land med Fiskestangen, og bruger helst halvkogte Flier (*Patella vulgaris*) til Agn, som holdes noget under Vandskorpen, eller saa dybt som Fisken holder sig. At fiske for »Ujla« kaldes at ligge med en Baad for Anker, og fiske som paa Sejaberg.

Hen paa Efteraaret og om Vinteren samler den sig i umaadelige Masser inde i rolige Bugter og trækkes da paa Land med Vaad, ofte flere Baadsladninger i eet Dræt, ligesom den ogsaa fiskes som foran meldt. —

I Marts Maaned ophører dette Fiskeri, da Sejen trækker ud igjen paa dybet og er tillige saa mager at den er lidet værd. —

Den toaars og treaars-gamle Sei samler sig sjælden i Stimer inde i Bugterne og Upsen endnu mindre.

Sejens Lever giver meget Tran i Forhold til Fiskens Størrelse.

Man regner i Almindelighed 1 Pot Tran paa 4 Upser eller 100 aarsgamle Sei om Efteraaret.

Merlangus pollachius Linn.

Denne Fisk c. 12" lang blev fanget ved Thorshavn den 2den Juli 1867. I 1872, Juli har jeg havt 2 Exemplarer af den. I Vinteren 1872—73 var den hyppig, og blev mig jævnlig tilbragt af Fiskere. Den største jeg erholdt var 16½" lang og veiede 1 Pund 80 Qv., den var vel næret. I Maven fandtes Orme som man finder under Stene i Fjæren, 6. Jan. 1873. —

15. Juli 1887 fik jeg et Exemplar Længde $24\frac{1}{2}$ T. Vægt $5\frac{3}{4}$ Pund fisket af Heine Johansen Thorshavn. 16. Juli fandtes et stort Explar i Maven paa en Lange, den var fisket paa Havet, øst for Nolsö.

Merlangus vulgaris Linn.

Hvilling. Fær: *Kunjtjngur* er ikki saa talrig som de foregaaende Torskearter, dog fiskes der ikke lidet af den til eget Brug. Den forekommer kun inde i Fjordene og det er mig ikke bekendt at den er fisket paa Havet.

Lota molva Cuv.

Langen. Fær: *Longa*, er temmelig hyppig og talrigere end forhen. —

Den fiskes paa de samme Steder som Torsken, men den sidste holder sig dog i nogen Afstand fra den, og man kan ikke vente at faae Torsk ganske nær ved hvor man fisker Langer. — Naar man trækker en Lange fra Bunden, bliver dens Mave sædvanlig vendt om saa at den hænger ud af Munden, fyldt med Luft. Denne Egenskab bidrager undertiden til at den bliver fanget, da de, om end langt nede i Söen gaaer af Krogen, dog er nödt til at komme op til Overfladen, med mindre den har bidt Hul paa Maven som undertiden skeer da dens Tænder ere meget skarpe.

Den bider ofte Tömmen paa Fiskesnören over, og Fiskernes Hænder ere altid graverede naar de fiske Langer.

Brosminius vulgaris Cuv.

Brosmen, Fær: *Brosma*. Denne Fisk opholder sig altid paa Klippebund og er meget almindelig, ja talrigere end Langen. Ligesom hos denne skjyder dens Mave ud af Munden naar den trækkes op, eller naar Havet er oprørt, da den i meget stærk Brænding kastes i Masser op paa Stranden; selvfølgelig dele de Fiske som holde sig nær Landet, hvor Bölgen grundbryder, Skjæbne med den, men Brosmen er dog den Art der först driver iland. —

I 1878 saae jeg en Brosme som flækket veiede 24 Pund.

G.

Phycis furcatus Penn: har jeg et Par Gange erholdt og sendt til Universitetsmuseet.

1888 Juni 30te fik jeg et Exemplar, 19" langt fra Kollefjord, fanget paa Langline.

Motella mustela Linn.

Den femtraadede Havkrabbe har jeg ligeledes erholdt flere Gange og nedsendt. —

I Sommeren 1884 saae jeg en Mængde Fiskeyngel svømme omkring, og i, en flydende Tangdyng. Jeg fangede nogle Exemplarer med et Øsekar. De viste sig at være *Motella*-Yngel.

Motella tricurrita Bloch.

Den tretraadede Havkrabbe har jeg ligeledes ofte erholdt og nedsendt, mindst i 6 Exemplarer.

Hippoglossus maximus. Mind.

Den almindelige Helleflynder. Fær: *Kalvi*, *Flundra*, *Kvajta*. Denne Fisk hører til de ganske almindelige, og forekommer ofte af betydelig Størrelse. I Juni 1863 fangedes en af Solitudo Fiskere, der var 7 Fod 10to lang, 330 Pund. I Juni 1864 blev en fisket af Fiskere fra Qvigig, som veiede 19 ⁶/₁₆ LPund foruden Indvolde. D. 20. Juni 1868 blev en fisket af Thorshavnske Fiskere, som var 6' 6" lang og veiede 220 Pund. 7/6 1878 fiskedes een af Thorshavns Fiskere i »Borgarujen« 7 Fod lang. 26/6 86 fiskede Conrad Nicolaisen »suir um Holsin« een som var 6 Fod lang 3 Fod bred ud i Finnerne, meget tyk, 18/6 88 fiskede V. Mohr en som var 7 Fod 1" lang og veiede 281 Pund. — Denne Fisk virkes ikke til Handelsvare, men bruges i Husholdningen.

Naar der fanges mange, bliver de kjødfulde Dele af Ryggen og den modsatte Side skaarne i Strimler og ophængte til Törning. Den saaledes törrede Fisk kaldes »Rigling«. Helleflynderen opskjæres til Deling imellem Fiskerne paa den Baad som have fanget saadanne, i 10 bestemte Stykker, foruden det ovale Mavestykke paa Hvidsiden, som tilhører den Fisker der har trukket Helleflynderen. Medens man er ifærd med at hale Fisken ind, pleier Fiskeren gjerne at love at hvis det lykkes ham at faa den i Baaden, skal benævnte Stykke tilhøre en eller anden Person, som han vil helst under det.

Solea vulgaris Cuv.

Den almindelige Tunge har jeg enkelte Gange erholdt, men den er sjælden.

Platessa vulgaris Cuv.

Rødspætten. Fær: *Sandflundra* er almindelig inde i de Bugter hvor Strømmen naaer til, paa reen Sandbund, hvorimod den ikke træffes inde i dybere Fjorde med muddret eller Leerbund. Ude til Havs kan undertiden fiskes et enkelt stort men mager Individ.

Platessa flesus Lin.

Skrubben. Fær: *Sandflundra*, er ligesaa almindelig som Rødspætten, men hyppigst inde i dybe Fjorde med muddret og Leerbund.

Platessa limanda Art.

Sletten. Fær: *Sandflundra* er nedsendt i 1864 af Dr. Berg, fra Suderö. Om den er hyppig ved denne eller de andre Øer, har jeg endnu ikke kunnet overbevise mig om.

Platessa microcephalus Don.

Mareflyndre er mig ubekjendt, men Professor Krøyer anfører i sit Værk om Danmarks Fiske at han har havt Exemplarer af denne Fisk fra Færøerne.

Platessa limandoides Bl.

Haasingen har jeg i Aaret 1864 nedsendt til Universitetsmuseet.

Ammodytes tobianus Linn.

Tobisfisk, Sandaal. Fær: *Nebbasild*, findes omkring Færøerne i betydelige Masser og tjener til Føde for de Millioner af Sö-papegöjer som yngle der. Naar Lunden (mormon fratercula) bringer Føde til sine Unger fører den en Mængde Tobiser i sit Næb, smukt ordnede, saa at Fiskenes Haler hænge ud paa begge Sider af Næbet. — Det maa imidlertid være Unger, da de sjælden forekomme over 3" lange, hvorimod jeg i Naturhistoriske Museum har seet eet Exemplar fra Skagen, som er 12" langt.

Ammodytes lancea Cuv.

Sandgrævlingen tror jeg at have fundet i Torskemaver.

Anguilla vulgaris.

Aal. Fær: *Aadlur* findes baade i fersk og Saltvand. Om Foraaret finder man dens Unger, ganske hvide med den mørke Rygrad synlig, under Smaastene ved Elvenes Udløb i Söen. Svabo beretter at han i Aaret 1781 har i Jansegærde paa Vaagöe erholdt en Aal som var 23" lang og 4" i Omfang.

Anguilla conger L.

Havaal har jeg enkelte Gange faaet, fisket paa Havet naturligvis. — Den 22de August 1866 fik jeg een fra Kirkebö, 2 Alen lang, uagtet den var fisket temmelig langt ude til Havs og ført til Land, levede den endnu da den var baaret 1 Miil over Land i en stor Kasse.

Syngnathus æquoreus Linn.

Snippe. Denne Fisk har jeg oftere havt og nedsendt til Universitetsmuseet. Den 4de Mai 1883 fik jeg et Expl fra Kalbak, 17½" langt.

Syngnathus (Sphostoma) acus L.

Den store Tangnaal nævnes af Krøyer som færösk og er ligeledes af mig nedsendt til Museet.

Nerophis ophidion Linn.

Den store Næbsnog. I Januar 1866 har jeg seet 2 Hunner.

Scymnys microcephalus. Bl.

Havkalen. Fær: Haakjedling, er vistnok talrig omkring Færøerne. Den sees som oftest efter Grindefangster, og altid i Mængde omkring raadne Aadsler af Hvaler som undertiden drive ind mellem Øerne. —

Den fanges undertiden paa de sædvanlige Torskeredskaber, men bider sig som oftest fri. De største give een Tönde Lever. — Særligt Fiskeri efter denne Fisk drives ikke med Undtagelse af at Kjöbmand Skibsted i nogle Aar holdt en Jagt dertil, men da den for c. 10 Aar siden forliste hørte han op dermed. Kjöbmand Siensen har i de sidste tre Aar ladet sin Slup »Sentinel« drive Havkalefiskeri en Deel af Sommeren.

I Januar Maaned 1871 fiskede Thomas Joensen Nolsö paa »Storemed« c. 1 Miil S.S.O. fra Sydhukken af Nolsö 1 Haakjedling, i hvis Mave fandtes følgende: 1 Hare heel og holden; Bagkroppen af et Faar med Ulden paa. Øerne, Nakke- og Halsstykket (uden Been) af et Svin, med Börster paa; en lille Helleflynder, og en heel *Lamna cornubica* (Hemari) m.m.

Acanthias vulgaris Riss.

Pighajen. Fær: Haavur, var forhen meget mere almindelig end nu. Den fiskedes mest almindelig paa Nordhavet, naar Torsken havde forladt Vaargrunden. Fiskerne troede at Torsken forlod Grunden fordi Haavurin stak den med sit bag Rygfinnen sidende Spyd eller Torn.

Lamna cornubica Gm.

Sildehajen, Fær: *Hemari*, er hyppig om Foraaret. I den Tid Kulleren fiskes gaaer næppe nogen Dag forbi uden at Fiskerne klage over itubidte Snører, og en enkelt Gang fanges den da.

Sildehajen har varmt Blod!!.

D. 12. Februar 1894 havde en Hemare indviklet sig i et Sildegarn, som var sat her paa Østrevaa. Der var 42 Pund Lever i den. Der fandtes i den 4 Unger med Ægsekken vedhængende. Hver Unge var c. 8 Tom. lang.

Selache maxima Gum.

Brugden. Fær: *Brugda*, sees sjælden, dog er den en enkelt Gang bleven fanget og jeg formoder at den har været mere hyppig forhen end nu, da der af en for mange Aar siden (c. 1816) afdöd Mand var paatænkt at gjøre Fangst efter denne Fisk, noget som nu, paa Grund af dens sjældne Forekomst ikke vilde falde nogen ind, men som dog var Forsög værdt, da den fiskes paa den norske Kyst paa meget dybt Vand, hvor den maaske ogsaa opholder sig omkring vore Öer. — Dens Lever skal fylde 8 a 10 Tdr, ja endnu mere efter norske Beretninger.

Den 10de Juli 1866 saaes een paa Vestmanhavn hvor den i længere Tid svømmede frem og tilbage, tildeels saa nær ved Land at man fra Land af stak efter den med en Harpun; uheldigvis gik Harpunen ikke ind, eller traf ikke, og den saaes ikke mere. Dens Rygfinne, som beskrives at være tynd idetmindste överst, da den svajer frem og tilbage til Siderne, var af Störrelse som Bunden af en stor Tönde.

Den 2^{den} August 1866 saaes 2 ved Böigden Hestöe, hvor Aadselet af en död stor Hval var fört til Land. — Den söger dog ikke efter Aadslér.

Raja clavata Linn.

Sömrokken. Fær: *Sköta* og

Raja batis Linn. *Skaden*. Fær: *Sköta*.

Rokker er meget almindelige Fiske, men om det er den ene eller den anden af de her nævnte, eller begge der forekomme lige hyppigt, har jeg ikke overbevist mig om.

Den 27de Novbr. 1867 maalte jeg en Rokke som var fanget ved Thorshavn, 5' 3" lang som ikke er af de største. Efter mit Skjön var det *R. batis*. Snuden dannede en spids Vinkel, men Afstanden fra Snuden til Öinene stemmer ikke med Krøyer, thi den er kun 2 Gange saa lang som Afstanden mellem Öinene.

Den 14de December f. A. maalte jeg en Ditto 5' 3" lang. Snudespiden til Halen 3' 3". Halen 2'. Breden 4'. Imellem Öinene 6". Fra Snudespiden til Midtlinien imellem Öinene 12".

Naar en Sköte fanges, er Andövsmanden o: den Mand som med 2 Aarer holder Baaden imod Vinden medens de andre fiske, pligtig til at skjære Snuden af den og kaste den paa Land ved Hjemkomsten forinden Baaden stöder imod Land, med de ord: »Sköte-Trant (o: Snude) paa Land förend Baaden staaer«. Undladelse heraf medförer Mulct der betales med Brändeviin, $\frac{1}{2}$ Pot til en Firemandsfarer, 1 Pot naar det er en Ottemandsfarer.

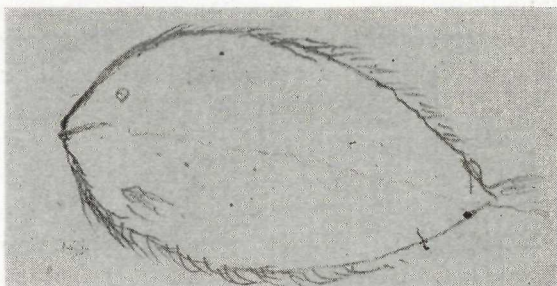
Raja radiata, nedsendt flere Unger i 1862.

G.

Sternoptys Olfersii Linn

Argyrolepecus Olfersii.

I Foraaret 1862 fandtes en Fisk opdreven paa Land iblandt Tangen i Saxen. Den var sølvblank, tynd, af Størrelse og Bygning omtrent saaledes:

Den blev, forinden jeg fik den bestemt, frastjaalet mig i Kjöbenhavn.

Myxine glutinosa.

Slimaal, fanget med Fiskersluppen »Surprise« i 1868. — Et Expl. sendt mig fra Nolsö i April 1886 (vide senere tilkomne Fiske).

Petromyzon marinus Linn.

Havnegöien. Fær: *Súari*, *Súaadlur*, suger sig fast i Agterstevnen af Baaden og skal gjøre Baadens Roning mærkelig tungere.

SENERE FOREKOMNE

Thunfisk. I Juli 1870 var en Fisk rendt paa Land i Sörvaag efter Cand. phil. C. P. Effersöes Meddelelse som var nærværende, da nogle Drengene kom slæbende med den, og fortalte at de havde fundet en Hvalunge, som de antog den for at være. Den var 5 Fod lang. Ved at undersøge de i det zoologiske Museum opstillede Fiske har Hr. Effersöe gjenkjent den i Thunfisken.

Efter nærmere Oplysninger fra Vaagö beskrives den at være omtrent $1\frac{1}{2}$ Al. lang. Af Udseende som en Storsei (Upse), Forparten meget tyk men Bagparten eller Stjerten forholdsvis meget tynd. Den havde Bögs (Svømmefinne) som en Grindefisk. Den blev spist og var saa fed som den fedeste Helle-

flynderfinne (Rave). En Pige, som havde seet den, og som har tjent i Kjöbenhavn kaldte den for en Makrelfisk, men sagde tillige at hun aldrig havde seet nogen saa stor som denne.

Plagyodus (Alepisaurus) ferox Lowe.

Sidst i Mai 1885 fandtes en flydende (sovende) i Vandskorpen i Kalsöfjord. Hans Joensen, Husum, tilbragte mig Levningerne af dens Hoved og Hale, der bleve sendte til Museet. Den havde da den blev fanget Guldfarve. Manden greb den om Halen, den vilde bide men fik fat i Baadens Stævn og brækkede det ene Kindbeen. Den havde Brusk i Ryggen. Den blev ophængt til Törning, men svandt hen til Intet.

6te Juni 1888 fik jeg et Explr. sendt fra Hans Joensen, Husum, den var nedlagt i Salt, Indvoldene udtagne og Hovedet endel beskadiget. Længde c. 6 Fod. I dens Mave fandtes 1 *Gadus æglefinus* og 2 Unger af *Acanthias vulgaris*. — Gros-serer P. Bech meddeler mig idag at et Expl var rendt paa Land i Vaagsbugten paa Norderøerne. Han havde spist af den. Fisken havde Flomme som Silden.

Lampret (Petromyzon marinus). Et Expl 24 Tommer langt har jeg faaet af Skibsförer J. Mohr, i 1885, skal sendes tilligemed en Blæksprutte til Etatsraad Steenstrup. Mohr havde faaet den under Island hvor den havde sat sig fast paa Hovedet af en Upse.

D. 9.de Novb. 1894 blev et Exemplar taget paa Havet östen for Nolsö. Den havde suget sig fast i Roret paa en seilende Baad.

Do. (Slimaal) i April 1886 blev et Expl, c. 9to langt sendt mig fra Nolsö (vide foran).

Klumpfisk, d. 8. August indbragtes ved et shetlandsk Fiske-skib, et Expl der var harpuneret ved Rochall. Den gik oveni

Vandskorpen, og der blev udsat en Baad som roede hen til den og harpunerede den. Længde $1\frac{3}{4}$ Meter. Brede 2 Meter. Antages at veie 600 Pund.

VIÐMERKINGAR

Müller nevnrir tilsaman 72 fiskaslög úr Föroyum. Av hesum mugu vit taka 7 burtur úr, sum vit antin ikki eru vissir í at vera fingin í Föroyum, ella sum vit ikki longur rokna fyri serstök fiskaslög:

1. Belone rostrata, Hornfisk. Um henda fisk verður skrivað, at Müller ikki sjálvur hevur fingið hann, men hann skal vera fingin »efter Hr. pens. Landchirurg Nolsøe's Udsagn, som selv har faaet den og spist den.« Hetta kann ikki takast sum prógv fyri, at hornfiskurin er fingin í Föroyum. Tað kann hava verið ein makrelgedda (*Scomber-sox saurus*), sum er hornfiskinum ógvuliga lík.
2. Salmo Salar, Laxur: »skal efter Landt forekomme, men jeg har ingen personlig Erfaring derom«. Einki prógv er fyri, at laksurin er tikin í Föroyum tá i tíðini.
3. Salmo eriox? Graalax og
4. Salmo fario, Laxörred, vera ikki longur roknaði fyri serstök fiskaslög men greinar av sama slag: Salmo trutta.
5. Solea vulgaris. »Den almindelige Tunge har jeg enkelte Gange erholdt, men den er sjælden«. Tíverri hevur Müller ikki sent henda fisk til Zoologisk Museum, so vit vita ikki við vissu, at hann veruliga hevur fingið Solea vulgaris, sum annars ongantíð er fingin undir Föroyum. Um okkara vanligu tungu, Microstomus kitt, sum á hansara dögum kallaðist Platessa microcephalus, skrivur Müller: »Mareflyndre er mig ubekjendt, men Professor Krøyer anfører i sit Værk om Danmarks Fiske, at han har havt Exem-

plarer af denne Fisk fra Færøerne«. Tað liggur tí nær at rokna við, at tað er *Microstomus kitt*, ið Müller hevur fingið.

6. *Sternoptys (Argyropelecus) Olfersii*: Einkí prógv er fyri at tað er hesin fiskur, hann hevur fingið.
7. Thunfisk. Vit vita ikki við vissu at tað er ein tunfiskur (*Thynnus thynnus*), sum her er komin á land. Tað kann eisini vera annar fiskur av somu slekt.

Eftir vera so 65 föroyskir fiskar. Í mun til hvat aðrir eldri rithövundar skriva, er hetta eitt stórt tal. T. d. nevnið Svabo 38 fiskaslög í Föroyum. Herav eru 6 so ivasom, at tey helst ikki eiga at vera tald uppí. *Landt* (1800) hevur tilsaman 33 fiskar úr Föroyum. Aðrir rithövundar hava skoytt nøkur fá fiskaslög uppí. Müller nevnið 25 fiskar, sum ikki áður eru nevndir sum föroyskir fiskar.

Flestu av teimum upplýsingum, ið Müller gevur í handritinum, eru álitandi. Bert einstakar ferðir fer hann eitt sindur skeivur. Um tarabrosmuna skrivur hann soleiðis, at hon er »Teistens kjæreste og næsten eneste Föde. Da denne Fugl sjælden opholder sig inde i dybe Fjorde, men derimod hyppig sees at søge sin Föde ved Havsiderne og i Sunde hvor Strømmen løber frit, paa indtil 15 Favne Vand, slutter jeg deraf af Tangsprællen kun undtagelsesvis opholder sig inde i Fjorde hvor ingen Ström er, og at den eiheller findes paa dybere Vand end 15 Favne.« Sum kunnugt er tarabrosman vanlig í sjóvarmálanum eisini inni í fjörðum, har eingin streymur er. Hinegin er hon fingin út á 30 favna dýpi.

Fyri hann, ið vil vita nakað um föroyskar fiskar er arbeiðið hjá H. C. Müller eitt kelduskript av størsta týðningi. Sum áður sagt frá hevur Lütken (1876—92) fingið nógvar upplýsingar úr handritinum hjá Müller. Eisini aðrir rithövundar hava brúkt handritið. T. d. skrivur H. E. Höst (1873 og 1875), at teir upplýsingar, hann hevur, eru læntir úr handritinum hjá Müller: Færöernes Fiskefauna.

Listi yvir fiskarnar hjá H. C. Müller

Növnini frá H. C. Müller	Føroyskt		Nútfðar növn
	Danskt	Føroyskt	
Latín			
1 Mugil septentrionalis	Den nordiske Multe	Knurthanei	Multa
2 Trigla gurnardus	Knurthanei	Knurthanei	Knurthanei
3 Cottus bubalis	Dværgulk; langtornet Ulk	Ulka	Gröna krutt
4 Cottus scorpius	Almindelig Ulk	Ulka	Krutt, ulka
5 Triglops pingelii			Murikrutt
6 Aspidophorus cataphractus	Den europæiske Pandserulk		Brynjukrutt
7 Sebastes norvegicus	Rödfisk	Kongafiskur	Stóri kongafiskur
8 Sebastes viviparus			Líti kongafiskur
9 Gasterosteus aculeatus	Den trepiggede Hundesteil	Kombikkja	Kombikk
10 Spinachia vulgaris	Den almindelige Tangsnarre		Stretingur
11 Brama Rayi	Rays Havbrase		Bramafiskur
12 Scomber scombrus	Makrel	Makrelur	Makrelur
13 Caranx vulgaris	Stökker		Rossamakrelur
14 Lampris guttatus	Den draabeplettede Glandsfisk		Lakstýrja
15 Scomberox Camperii	Makrelgjedden		Makrelgedda
16 Trachipterus vogmarus	Den nordiske Vogmær		Silvurkalvi
17 Gymnetus grillii	Silderusken		Sildakongur
18 Gunellus vulgaris	Den europæiske Tangspræl	Tearabrosma	Tarabrosma
19 Carelophus			Fjæðragróður
20 Anarrhicas lupus	Den almindelige Sölv	Stajnbjurtur	Steinbjurtur

Növnini hjá H. C. Müller			Nútiðar növn
Latín	Danskt	Føroyskt	
21 Cyclopterus Lumpus	Havpadde, Steenbid, Kvabso	Rognkjelse	Rognkelsi
22 Liparis Montagu	Den almindelige Havtaske	Havtaska	Lítli súgfiskur
23 Lophius piscatorius	Hvidørred	Eirre	Havtaska
24 Salmo trutta	Lodden	Suyl	Sil
25 Salmo alpinus	Laxesild		Bleikja
26 Mallotus arcticus	Sild		Lodna
27 Scopelus borealis	Brislingen, Hvassild	Sild	Laksild
28 Clupea harengus	Torsk, Kabliau	Smaasild	Sild
29 Clupea sprattus	Kulleren	Toskur	Brislingur
30 Gadus morhua	Glysen	Húsa	Toskur
31 Gadus aeglefinus			Hýsa
32 Gadus minutus			Glýsufiskur
33 Gadus Esmarkii			Hvítungsbróðir
34 Gadus (Merlangus) potassou			Svartkjafur
35 Merlangus carbonarius	Sei	Sajur	Seiður
36 Merlangus pollachius	Hvilling		Lýri
37 Merlangus vulgaris	Langen	Kvujungur	Hvítungur
38 Lota molva	Brosmen	Longa	Longa
39 Brosmius vulgaris		Brosma	Brosma
40 Phycis furcatus			Lítla brosma
41 Motella mustela	Den femtraadede Havkrabbe		Hornabrosma
42 Motella tricarata	Den tretraadede Havkrabbe		Blettuta hornabrosma

43 Hippoglossus maximus	Den almindelige Helleflynder	Kalvi	Kalvi
44 Platessa vulgaris	Rödspættin	Sandflundra	Reyðspröka
45 Platessa flesus	Skrubben	Sandflundra	Skrubba
46 Platessa limanda	Sletten	Sandflundra	Sandspröka
47 Platessa microcephalus	Mareflyndre		Tunga
48 Platessa limandoides	Haaisingen		Hvassasprek (stórikjaftrur)
49 Ammodytes tobianus	Tobisfisk, Sandaal	Nebbasild	Stóra nebbasild
50 Ammodytes lancea	Sandgrævlingen		Lítla nebbasild
51 Anguilla vulgaris	Aal	Aadlur	Állur
52 Anguilla conger	Havaal		Havállur
53 Syngnathus æquoræus	Snippe		Sjóprónur
54 Syngnathus (Sphostoma) acus	Den store Tangnaal		Tarasproti
55 Nerophis ophidion	Den store Næbsnog		Nevdregil
56 Scymnus microcephalus	Havkalen	Haakjedling	Hákelling
57 Acanthias vulgaris	Pighajen	Haavur	Hávur
58 Lamna cornubica	Sildehajen	Hemari	Hemari
59 Selache maxima	Brugden	Brugda	Brugda
60 Raja clavata	Sömrokken	Sköta	Naglasköta
61 Raja batis	Skaden	Sköta	Sköta
62 Raja radiata	Slimaal		Tindasköta
63 Myxine glutinosa	Havnegeöien	Súari,	Súgálur
64 Petromyzon marinus		Súaadlur	Súgari
65 Plagyodus (Alepisaurus) ferox			

SUMMARY

H. C. Müller lived from 1818 to 1897. He was *sýslumaður* (head of district) in Tórshavn. On page 26 we find a list of his publications. In this paper is published a manuscript in Danish by Müller on the fish fauna of Faroes with some comments in Faroese. Müller mentions 65 certain species of fish in Faroe. A list of these fishes is on page 55.

BÓKMENTIR

1. *H. W. Feilden*, 1872—93: The Birds af the Faroe Islands. The Zoologist, 2—3 Series.
2. *H. E. Höst*, 1873: Nogle Oplysninger om Fiskeriet paa Færøerne. Nordisk Tidskrift f. Fiskeri 7. Aarg. p. 97—125.
3. *H. E. Höst*, 1875: Fiskeriet paa Færøerne 1871—73. Sama. Ny Række. Anden Aarg. p. 31—33.
4. *Jörgen Landt*, 1800: Forsøg til en Beskrivelse over Færøerne. Kjöbenhavn.
5. *Chr. F. Lütken*, 1876—92: Korte Bidrag til nordisk Ichthyographi I—VIII. Vidensk. Medd. naturh. Foren. Kjöbenhavn.
6. *Finn Salomonsen*, 1935: Aves. The Zoology of the Faroes. Vol 3, part 2. Copenhagen.
7. *J. Chr. Svabo*, 1959: Indberetning fra en Reise i Færö 1781 og 1782. Bls. 71—76. Köbenhavn.